

УДК 94:2(477.83)»15/17»

DOI 10.24919/2519-058x.3.101042

Микола ГАЛІВ,

orcid.org/ 0000-0001-7068-3124

кандидат педагогічних наук, доцент,

доцент кафедри нової та новітньої історії України

Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (Україна,

Дрогобич) halivm@yahoo.com

ДУХОВЕНСТВО В СЕЛІ ЛІТИНЯ НА ДРОГОБИЧЧИНІ (ДРУГА ПОЛОВИНА XVII – XVIII СТ.): ГЕНЕАЛОГІЧНИЙ НАРИС

У статті зроблено спробу з'ясувати родовід духовних осіб (священиків, дяків, поповичів) у селі Літиня на Дрогобищині впродовж другої половини XVII – XVIII ст. Встановлено існування двох гілок роду священиків, протопластами яких були о. Василь (і його брат Іван) та дяк Степан. Виявлено їх родові зв'язки з дяками та поповичами. Охарактеризовано майновий стан та освітній рівень літинянських священиків.

Ключові слова: священики, дяки, поповичі, село Літиня, генеалогія.

Літ. 34.

Mykola HALIV,

PhD (EDUCATION), Associate Professor of Modern History of Ukraine

of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

(Ukraine, Drohobych) halivm@yahoo.com

CLERGY OF THE VILLAGE OF LITYNIA IN DROHOBYCH LAND (SECOND HALF OF THE XVII – XVIII CENTURIES): A GENEALOGICAL ESSAY

In the article an attempt to clarify the lineage of the clergy (priests and their sons, deacons) of the village of Litynia in Drohobych land in the second half of the XVII – XVIII centuries is made. The author used a large amount of historical documents. In the result of the study he found out that there were two branches of priest families whose protoplasts had been Father Vasyl (with his brother Ivan) and Deacon Stepan respectively. While one line of the family (from Father Vasyl and his brother Ivan to Father Mykola) extinguished at the beginning of the XVIII century, the other line (Fathers Yakiv, Ivan, Stepan and Vasyl) continued in Litynia until the end of the XVIII century. Not all the priests' children remained in the village, a few of them looked for other parishes or entered monasteries. The author discovered and described the generic relations between the priests, their sons and deacons in the village of Litynia. He also found that many of the priests had the surname of «Litynskyi» and had been priests in other parishes of the Peremyshl Diocese. An assumption has been made about their family links with Litynia's priests. The article presents a brief characteristics of the property status of Litynia's priests, as well as their educational level.

Key words: priests, deacons, priests' sons, the village of Litynia, genealogy.

Ref. 34.

Николай ГАЛИВ,

кандидат педагогических наук, доцент,

доцент кафедры новой и новейшей истории Украины

Дрогобычского государственного педагогического

университета имени Ивана Франко

(Украина, Дрогобыч) halivm@yahoo.com

ДУХОВЕНСТВО В СЕЛЕ ЛИТИНЯ НА ДРОГОБИЧЧИНЕ (ВТОРАЯ ПОЛОВИНА XVII – XVIII ВВ.): ГЕНЕАЛОГИЧЕСКИЙ ОЧЕРК

В статье сделана попытка выяснить родословную духовных лиц (священников, дяков, поповичей) в селе Литыня на Дрогобыччине в течении второй половины XVII – XVIII вв. Установлено существование двух ветвей рода священников, протопластами которых были о. Василий (и его брат Иван) и дяк Степан.

Виявлені їх родовіє зв'язки з дяками і поповичами. Дано характеристику имущественному состоянию и образовательному уровню литинянских священников.

Ключевые слова: священники, дяки, поповичи, село Литыня, генеалогия.

Лит. 34.

Постановка проблеми. Історико-краєзнавче дослідження неможливе без вивчення історії соціальних груп певного локального простору. Культурно-духовні, соціально-правові, побутово-повсякденні особливості діяльності таких спільнот завжди повинні враховувати її генетично-родову тяглість, витворену поколіннями членів групи. Відтак дослідження історії певної соціальної групи крізь призму генеалогічних зв'язків набуває належної наукової актуальності. Вибір духовенства села Літиня як об'єкту дослідження пояснюється наявністю в автора значного комплексу джерел, пов'язаних з історією цієї групи, а також відсутністю в краєзнавчій історіографії значних досліджень минувшини соціальних груп населення середньовічних та ранньомодерних сільських поселень Дрогобицького краю.

Аналіз останніх досліджень. Господарське становище священників Перемишльської православної (згодом уніатської) єпархії було предметом наукових досліджень М. Бендзи, В. Інкіна, В. Пірка. Частково це питання порушувалися А. Яблоновським, І. Смутком, В. Слободяном. Певний зарис окресленої проблеми дано в краєзнавчих публікаціях Ю. Стецика, В. Галика, Л. Тимошенка, В. Лаби та ін. Перелік парафій, а отже й попівств Перемишльської єпархії спробував укласти І. Крип'якевич, пізніше польський дослідник З. Будзінський. Попівство ж у Літині стало об'єктом зацікавлень польського краєзнавця Л. Дзедіцького. У раніших публікаціях ми розглянули літинянське попівство, як господарську мікросистему сільської економіки [1] та охарактеризували церковно-релігійне життя Літині у XVI – XVIII ст. [2].

Мета статті – висвітлити генеалогію духовних осіб (священиків, поповичів, дяків) села Літиня на Дрогобиччині у другій половині XVII – XVIII ст.

Виклад основного матеріалу. Священик у Літині уперше згадується в поборовому реєстрі Перемишльської і Сяноцької земель 1507 р. [15, 36v; 34, 145]. Згодом наявність «попа» в селі нерідко фіксували різноманітні документи XVI – першої половини XVII ст. (поборові реєстри, люстрації, селянські відприсяження щодо завданих татарами збитків), але жодного разу у них не вказувалося його ім'я. Номінаційне упривнення літинських священників фіксують лише джерела другої половини XVII ст.

Під час правління Яна II Казимира (1648 – 1668) священник та поповичі з Літині отримали привілей на попівство, який було підтверджено 1 жовтня 1670 р. наступним королем Міхалом Вишневецьким [11, 2477–2481; 13, 18–18zv; 16, 310]. Згідно з цим документом «попові і поповичам Літинським» – о. Василю, його братам Семену та Івану, дочці Пазі, дякові Степану та його синові Яцю і доньці Єві надавалося у доживоття «попівство літинське з церквою і парафією до громади належною», дві чверті поля (половина попові з родиною, друга – дякові з дітьми) з луками, ставищами, сіножатями, саджавками з хростом (ставками із живністю-рибою) і трьома пастівниками, дозволяв їм вироблення пива та паління горілки на власну потребу, зокрема на празники, христини й весілля, а також вруб у лісі на опал. При цьому король звільняв попів та поповичів «від всіляких робіт, тягарів, повозів, данини, десятини бджолоїної і жировчизни та інших... повинностей...», опріч чиншу щорічного, який відповідно до давніших і останніх ревізій до Замку Самбірського на кожне свято Святого Марціана платити і віддавати повинні будуть» [11, 2480].

У цьому документі вказано дві родини посідачів попівства у Літині – родину о. Василя і родину дяка Степана. Власне від них простежується родовід літинянських священників, які у джеделах отримали локалізувальне прізвище – Літинські.

Удруге і востаннє о. Василь Літинський згадується в актах духовного суду Перемишльської єпархії за 1683 р. як відповідач у справі про сварку і бійку з о. Григорієм Довжанським, що сталася в Літині [17, 574–576]. Нічого не відомо з джерел про його доньку Пазю (Пелагію) та братів Симена й Івана, які, ймовірно, були поповичами чи дяками. Так, привілей короля Міхала (1670 р.) облатув у Львівському гродському суді «дяк Іван» [11, 2477], найбільш вірогідно – рідний брат о. Василя.

Наступні кілька десятиліть одним із бенефіціарів літинського попівства був о. Яків, про якого уперше як про священника мовлять документи Перемишльського духовного суду від 1 травня 1681 р.

Отець Яків поскаржився на одного зі своїх боржників (о. Якова Меденицького), який уже давно нехотів повернути позичені 14 зл. [17, 512]. Лише через тридцять років (3 травня 1708 р.) ймення літинянського пароха знову фіксується у актах духовного суду, з якого дізнаємося, що в о. Якова був рідний брат Іван – також священник [18, 284]. Про нього майже нічого не відомо, крім лише того, що перед 1710 р. придбав у селі пастівник за 150 зл. [19, 30–32]. А от про о. Якова відомо дещо більше з огляду на зафіксовану у судових актах різних інстанцій низку конфліктів літинянського священника з корчмарем, громадою Літині та сусідніми парохами [21, 98, 241–242; 30, 105–106; 7, 398, 406–409].

Отці Яків та Іван, очевидно, були синами дяка Степана, якого згадано серед посідачів літинянського попівства у привілеї короля Міхала 1670 р. Серед дітей Степана у привілеї названо лише сина Яця і доньку Єву, тож Іван, мабуть, народився пізніше. Єдиним спадкоємцем о. Якова став син Степан, про котрого у документах 1708 – 1710 рр. йдеться як про поповича і водночас отця-священника [7, 398, 406–409; 30, 105–106; 19, 30; 20, 114–115]. На той час о. Яків був уже літньою людиною (про нього в документах мовилося як про «старого отця») й через деякий час, передавши свою частку попівства синові, постригся в ченці Чину Св. Василя Великого. Під іменем о. Йова він перебував початково у Летнянському, а потім у Дорожівському монастирях. Про нього в документах єпископського суду Перемишльської єпархії від 3 березня 1728 р. згадано як про ігумена монастиря в Летні [30, 74].

Менш ніж через рік о. Йов згадується вже у Дорожеві. Єпископський суд 3 січня 1729 р. розглядав справу щодо бійки між о. Степаном Літинським та о. Степаном Краснянським. Ексцес, мабуть, відбувався в Дорожеві, бо ж участь у ньому, замість припинити і вгамувати опонентів, узяв й дорожівський парох о. Григорій. Чернець Йов виступив на боці сина, допомагаючи йому у бійці з грушовським священником. Власне в судовому акті о. Йова названо родичем о. Степана [30, 105–106]. Проте 28 жовтня 1730 р. відбулося ще одне засідання суду, фігурантами якого стали знову ж «резидент Дорожівського монастиря» о. Йов і літинський пресвітер о. Степан. Стосувалося воно дзвону, котрий о. Йов купив частково за громадські (можливо, літинянських селян), частково за монастирські гроші. Дзвін було перевезено до Летнянського монастиря (мабуть, ще тоді о. Йов був ігуменом в цій обителі), звідки його через кілька років забрав о. Степан Літинський для своєї парафії (припускаємо, це сталося після того, як о. Йов переїхав з Летні до монастиря у Дорожеві). Власне в актах суду о. Степан чітко названий сином о. Йова [21, 241–242]. Як відомо, священник міг постригтися в ченці, але за умови вдівства. Очевидно дружина о. Якова померла, син став священником, тож він вирішив на схилі віку прийняти постриг.

Поряд з о. Яковом, його братом о. Іваном і сином о. Степаном, священничі функції в Літині деякий час виконував о. Микола. Він був сином дяка Івана (можливо брата о. Василя Літинського, якого згадано у привілеї 1670 р.) й разом з батьком займав частину попівства. У травні 1708 р. дяк Іван подав позов до єпископського суду щодо нерівномірного поділу попівського півлану ріллі. Духовний суд розпорядився поділити літинське попівство так: отцям Якові, Іванові та Миколі має належати по півчверті ріллі, а останню півчверть слід поділити – одну половину надати дякові Іванові, а другу, яку займала вдова поповича Василя Настасія зі своїм другим чоловіком Михайлом Гамулою, залишити «вакууючою», тобто незайнятою [18, 284]. Тож, постанова суду покращила становище лише однієї людини – о. Миколи, котрий до того користувався половиною півчверті (четвертою частиною чверті або 1/16 лану), а тепер отримав цілу півчверть. Натомість його батько – дяк, що ініціював судовий процес, так і залишився при своєму ґрунті.

Поміж о. Яковом і о. Степаном з одного боку та о. Миколою з іншого нерідко виникали конфлікти, які виявлялися у бійках і сварках. Так, у лютому 1709 р. о. Микола скаржився в духовному суді на о. Степана за побиття і погрози, серед яких була й обіцянка вигнання з парафії [18, 316]. До слова, можливо з часом оо. Якову і Степанові вдалося досягнути цього, оскільки в пізніших документах о. Микола не згадується, а єдиним парохом с. Літиня у 1720 – 1740-х рр. був о. Степан, який, мабуть, зосередив у своїх руках приблизно половину попівства.

Отець Степан Літинський також часто був фігурантом судових процесів у духовному суді Перемишльської єпархії та віце-адміністраторському суді Самбірської економії [7, 398, 406–409; 30, 105–106; 19, 30; 20, 114–115; 21, 98, 241–242; 23, 69–69v]. Документи свідчать, що у нього було троє синів. Два з них – Степан і Василь – згадуються в акті купівлі-продажу від 28 жовтня

1722 р., облатованому в книгах Самбірського замку. Священик о. Степан придбав половину млина з городом у Літині в синів корчмаря Стеця Любчака Василя та Івана за 30 битих талярів (240 злотих). При цьому зазначив, що купує маєтність для своїх синів Степана і Василя «на вічні часи», з обов'язком сплачувати щорічний чинш до Королівського Скарбу у розмірі 25 зл. [8, 260зв]. Про третього сина, Івана, згадано лише в контексті судових справ о. Василя Літинського – сина о. Степана. Востаннє о. Степан з'являється в історичних джерелах у 1741 р., оскільки разом з воровлевицьким парахом о. Павлом став відповідачем у єпископському суді через бійку з селянином Іваном Ковалем [23, 69–69в].

Його наступником на парафії і частині попівства став син о. Василь Літинський, котрий, як і батько, був єдиним парохом села. Уперше про нього дізнаємося з документів Перемишльського духовного суду: у березні 1748 р. заступник перемишльського єпископа у судових справах о. Григорій Сливінський закидав о. Василеві Літинському скандальну поведінку щодо жінок [24, 637–638]. Загалом о. Василь також часто виступав фігурантом судових процесів. Про його рідного брата о. Івана вперше згадано у джерелах від 26 червня 1763 р., при чому як про ченця чи послушника (*minorum ordinu clericum*). У той час о. Василь намагався зробити його своїм спів парохом [27, 179]. Удруге і востаннє він згадується у заповіті о. Василя від 4 липня 1778 р. уже як «парох Малиховський» [13, 11зв] (мабуть, займав парафію у с. Малехів біля Львова). Отець Василь Літинський мав принаймні одного сина – Василя, який згадується у документах лише раз у справі про убивство поповичем Петром селянина Сеня Пурія у 1764 р. [6, 37–38]. Припускаємо, що син о. Василя помер ще за життя батька, котрий змушений був передати парафію компарохіві. Сам о. Василь помер після 1780 р., завершивши собою не менш, ніж півтора столітній рід літинянських священиків-бенефіціарів.

Загалом, у документах XVIII ст. часто згадують парахи з прізвиськом Літинський. Відомо, що Літинські були парахами в Мокрянах. Першого грудня 1734 р. мокрянського священика о. Івана Літинського покликано до єпископського суду за те, що дав шлюб уже одруженому чоловікові [21, 108–109]. У березні 1745 р. о. Ілля Літинський з Малих Мокрян позивався з купновицьким компарохом о. Теодором Калічинським, а в жовтні 1766 р. взяв собі коадьютора – о. Василя Літинського [29, 7; 24, 451–452; 28, 393–394]. Його сусідами були о. Тимофій Літинський – декан і парох Великих Мокрян (січень 1747 р.) із сином о. Іваном (жовтень 1759, червень 1762 і 1767 рр.), з яким судилася великомокрянська громада 6 листопада 1777 р. [32, 402–406; 24, 569; 26, 109; 27, 214; 28, 604–605]. 25 січня 1747 р. парох с. Тулиголови о. Михайло Літинський учинив резигнацію, передавши свою частку попівства Івану – синівцеві (племіннику – синові померлого брата о. Матвія), якому доручив доглядати себе з дружиною на старість (при цьому акті був присутній мокрянський декан і парох о. Тимофій Літинський) [24, 568–569].

Парохом села Вистовичі Комарнянського деканату у першій половині XVIII ст. був о. Степан Літинський. Йому 30 грудня 1733 р. колятори тамтешньої церкви шляхтичі Павло Баричка і Єронім Залеський дарували півчверті ріллі і деякі сіножаті (документ було облатовано в актах духовного суду Перемишльської унійної єпархії 12 серпня 1740 р.) [21, 323]. У жовтні 1742 р. деякі селяни цього ж села позивалися із своїм парохом о. Степаном Літинським [29, 89]. Священик Євстахій Літинський на січень 1743 р. зафіксований як парох с. Хлипле Вишенського деканату [24, 99–100]. Вікарієм церкви в селі Далява Дрогобицького деканату був о. Іван Літинський, проти якого у вересні 1749 р. позивався парох с. Гаї о. Степан Левицький [24, 779–780]. У лютому 1752 р. парох церкви в Розборі Порохницького деканату о. Яків Літинський судився з шляхтичем Григорієм Дорошинським [24, 829]. Аналогічно йменувався священик в селі Мочаради (поблизу с. Гусаків Мостиського деканату), який у квітні 1754 р. засвідчив у єпископському суді здобуття бенефіції в селі Хотинець [25, 187]. Парохом с. Бабичі Порохницького деканату був о. Василь Літинський (червень 1762 р.) [27, 206].

З великою долею правдоподібності можна стверджувати, що деякі з названих священиків мали прямий стосунок до Літині. Вони могли походити з селянського середовища, як наприклад грушовський пресвітер о. Леонтій Лепкий (друга половина XVII ст.) [12, 2908; 4, 303; 14, 119], або ж належати до роду літинянських священиків чи поповичів. Однак щодо мокрянських пресвітерів цього припускати не можна, оскільки вони мали шляхетське коріння. Так, син пароха Мокрян

Великих о. Тимофія Іван, що згодом став душпастирем в цьому ж селі, у документах 1759 року названий «nobitem», «nobilis vero» [26, 109]. Подібна вказівка міститься в актах єпископського суду й щодо Василя Літинського – майбутнього співпароха малоокрянського священника о. Іллі (1766 р.) [28, 394]. Найбільш можливо, мокрянські панотці вели своє походження від шляхтичів Літинських Пискоровичів або Пришляків.

Серед прикметних рис сільського духовенства був назагал низький освітній рівень. На жаль, про освіту літинянських пресвітерів нічого певного сказати не можемо. Припускаємо, що задля розуміння богослужбових книг вони уміли читати. Лише щодо о. Василя Літинського можна підтвердити його освіту. 17 серпня 1761 р. вїт і присяжні с. Літиня, позичаючи гроші (2000 злотих) у місцевого пароха В. Літинського, написали «скрипт», що засвідчував боргові зобов'язання громади [5, 753зв]. Безумовно, такий документ могли укласти і сам священник, і громадський писар. У двох судових справах, які розглядалася єпископським судом 3 лютого 1766 р., позивач о. Василь Літинський поставив власний підпис латинськими літерами [28, 202–203]. Освіту місцеві парохі могли здобути як в домашніх умовах, сільській школі-дяківці, а продовжити її у сусідніх школах, зокрема єзуїтській колегії в Самборі. Наприклад, станом на квітень 1733 р. там, ймовірно, навчався Григорій Тустановський – син о. Василя, пароха сусідньої з Літинєю парафії в Грушовій (долішня церква): в одному з судових актів його названо студентом із Самбора [31, 40–43].

На певний рівень освіти літинянських парохів непрямо вказує й наявність в церкві не лише богослужбових книг, незначний перелік яких подано у візитаційному акті 1780 р., але й можливо книг морально-дидактичного і правового характеру. Відомо, що на середину XIX ст. у літинській церкві містилися книги, видані в XVII – XVIII ст. Серед них «Naufragii Tabula...» Ф. Босквіяра (Кьольн, 1614), «Tractatus moralis...» (1637), «Tyrocinium Eloquentie seu orations habita...» Р. Небіуса (1648), «Codicis Justiniani. Liber XII» (1652), «Paedagogi Christiani...» (Триєст, 1656), «Triumphus Ss. Trinitatis...» (Краків, 1662), «Prawda chrescianska...» (Люблін, 1740), «Nowe Ateny albo Akademia wszelkiey scyencuyi pełna...» Б. Хмеловського (Ч. 2, Львів, 1746) «Obraz prawdziwego kapłana w obowiązku stanu duchownego...» С. Вітвіцького (Краків, 1751), «Nauka Wiary...» Я. Ковальського (Варшава, 1754), «Biblia Sacra Vulgate editionis. Sixti V» (Венеція, 1765) та ін. [33, 275–280]. Звісно, деякі з цих книг могли з'явитися в церкві Літині й пізніше, однак не можна виключати, що саме літинянські парохі XVII – XVIII ст. зібрали й читали зазначені томи.

У 60-х рр. XVIII ст. в Літині почали з'являтися священники-сотрудники (компарохі). Їх поява зумовлювалася не лише постзамайською політикою Церкви стосовно парафій, появою певної кількості священників, які не мали родових бенефіцій, але, у цьому конкретному випадку ще й тим, що священницький рід Літинських, які посідали літинянське попівство і парафію, перервався. У о. Василя Літинського з невідомих причин не стало спадкоємців, які б продовжили батьківську справу. Тож 9 березня 1766 р. о. Василь Літинський у духовному суді Перемишльської єпархії офіційно дав згоду на те, щоб священник з шляхетського роду о. Степан Білецький став його сотрудником. Він як бенефіціарій допускав сотрудника до адміністрування певних душпастирських функцій [28, 203]. Наступним компарохом у Літині був о. Яків Матольський (не пізніше 1778 р.) [13, 11–11зв]. Звісно, сотрудники при цьому не отримували майнових прав на попівство й могли лише користуватися певними ділянками ґрунту з дозволу пароха-посесора.

На основі історичних документів, які дійшли до нашого часу, можемо скласти приблизний родовід літинянських священників у XVII – XVIII ст., без урахування отців-сотрудників (див. таблицю 1).

Таблиця 1.

Ім'я	Родичі і нащадки	Дата згадки у документах	Джерело
о. Василь Літинський	брати Семен та Іван, дочка Пазя	1670, 1683	ЦДІАУ у Львові. – Ф. 9. – Оп. 1. – Кн. 423. – Арк. 2477–2481; APP. – ABGK. – Supl. 1. – К. 574–576.
о. Яків Літинський (він же чернець-василіянин о.Йов)	батько дяк Степан, брат Іван і сестра Єва, син Степан	1681, 1708, 1709, 1710, 1728 – 1730	APP. – ABGK. – Supl. 1. – К. 512; Supl. 4. – Nr 285. – К. 284; Supl. 5. – Nr 21. – К. 30–32; Supl. 10. – Nr 181. – К. 98, Nr 442. – К. 241–242; Sygn. 84. – К. 105–106; ВР НБ ЛНУ. – Ф. Самбірська економія. – Спр. 537. – Арк. 398, 406–409.

о. Іван Літинський	батько дяк Степан, брат Яків і сестра Єва, небіж Степан	1708, 1710	APP. – ABGK. – Supl. 4. – Nr 285. – К. 284; Supl. 5. – Nr 21. – К. 30–31.
о. Микола	батько дяк Іван	1708, 1709, 1710	APP. – ABGK. – Supl. 4. – Nr 285. – К. 284; Nr 323. – К. 316–317; Supl. 5. – Nr 21. – К. 30.
о. Степан Літинський	батько о.Яків, сини Степан, Василь, Іван, дядько о.Іван	1708, 1709, 1710, 1722, 1726, 1729, 1741	ВР НБ ЛНУ. – Ф. Самбірська економія. – Спр. 566. – Арк. 260зв; APP. – ABGK. – Sygn. 84. – К. 105–106; Supl. 5. – Nr 21. – К. 30; Supl. 9. – Nr 187. – К. 114–115; Supl. 10. – Nr 181. – К. 98, Nr 442. – К. 241–242; Supl. 13. – Nr 146. – К. 69–69v.
о. Василь Літинський	син Василь, сини або племінники Іван та Петро, брати Степан і о. Іван, дворідний брат Олександр	1748, 1752, 1755, 1761–1764, 1766, 1768, 1770, 1778, 1780	ВР НБ ЛНУ ім.І.Франка. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 525. – Арк. 753зв, 863зв–864; Спр. 531. – Арк. 37–38, 213зв, 295; Спр. 558. – Арк. 188, 441зв–443; ВР ЛННБ. – Колекція мікрофільмів. – МР–58. – Арк. 387; ЦДІАУ у Львові. – Ф. 146. – Оп. 13. – Спр. 9085. – Арк. 11–11зв, 34; APP. – ABGK. – Sygn. 37. – К. 24; Sygn. 102. – К. 140; Supl. 14. – Nr 438. – К. 637–638, Nr 683. – К. 906; Supl. 17. – Nr 25. – К. 33–34, Nr 45. – К. 56, Nr 314. – К. 443–444, Nr 411. – К. 599–601, Nr 414. – К. 604–607, Nr 416. – К. 608–610; Supl. 18. – Nr 140. – К. 201–202, Nr 142. – К. 203.

У документах, що стосуються літинянського попівства, поряд зі священниками згадуються й дяки та поповичі. Літинянські дяки простежуються у джерелах з 1670 р., коли в королівському привілеї серед священників і поповичів в Літині був зафіксований дяк Степан [11, 2480]. У 1708 і 1710 рр. згадується дяк Іван [18, 284; 19, 30–31]. У судовій справі між селянином Іваном Ковалем та літинянським парохом о. Степаном 17 липня 1741 р. зазначено й ім'я бакаляра Івана (Iana Bakalarza) [23, 69]. В останньому випадку йдеться про дяка, а дяків, як відомо, в актових джерелах за латинською традицією називали бакалаврами (бакалярами). Не виключено, що дяк, окрім церковних, виконував й освітні функції, проте у цьому не можна бути певним.

Крім них, історичні документи поряд зі священниками в Літині фіксують переважно двох поповичів (здебільшого, їх синів або племінників): Степан і Микола (1709), Степан й Василь (1722), Петро та Василь (1764), Іван і Василь Літинські (1768) [6, 37; 7, 398, 406–409; 8, 260зв; 3, 387]. Зауважимо, що королівський уряд обмежував кількість поповичів до двох осіб на одному лані. Часто ця норма в прикарпатських селах порушувалася. Як писав у меморіалі до Комісії Скарбової державець війтівства у с. Сторонна пан Дабковський, «сила поповичів на одному лані міститься, що проти виразного права – і світського і духовного – діється, бо два тільки знаходиться повинно». У відповідь на це чиновники Комісії в універсалі 1757 р. до адміністрації Самбірської економії доручили провести ревізію поповичів й залишити лише двох на лані, а решту – *Gleba adstringere* (до ріллі змусити) [9, 576–577], тобто прилучити до громади й зобов'язати сплачувати податки та виконувати повинності на рівні з іншими її членами. Результати цієї ревізії до нашого часу не дійшли, тож про стан справ у Літині судити неможемо. Відзначимо, однак, що для літинянського попівства навіть два поповичі було порушенням правил, оскільки вони містилися не на лані, а на півлановому господарстві. Ударом по інституту поповичів стала сеймова конституція 1764 р., яка дозволяла синів священників, які досягли 15-ліття, але при цьому не навчалися в школах чи не аплікувалися в ремеслі, переводити до стану підданих. Більше того, до підданства можна було уводити й тих поповичів, що після закінчення шкільних студій не увійшли до духовного стану чи не інкорпоровалися до цехів [10, 248–249]. Ця постанова, як відомо, викликала обурення й опір руського духовенства.

Висновки. Отже, попівство в селі Літиня належало священничій династії (умовно назвемо її династією Літинських), яку, однак, можна простежити в історичних джерелах від середини – другої половини XVII ст. Уже в той час документи фіксують дві гілки роду, протопластами яких були

о. Василь (і його брат Іван) та дяк Степан. Уже на початку XVIII ст. саме рід Степана (оо. Яків, Іван, Степан, Василь) закріпив за собою значну частину попівства. Їхні родичі і нащадки у пост-займойський період не завжди осідали в Літині, шукаючи інших парафій. Освітній рівень літинських парохів можна визначити лише щодо о. Василя, який підписувався у документах другої половини XVIII ст.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

1. Галів М. Попівство в селі Літиня на Дрогобиччині (XVI – XVIII ст.): соціально-економічна характеристика / М. Галів // Історія релігій в Україні: науковий вісник. – Л.: Логос, 2014. – Кн. 1. – С. 130–140.
2. Галів М. Церковно-релігійне життя села Літиня на Дрогобиччині у XVI – XVIII ст. / М. Галів // Східноєвропейський історичний вісник. – 2016. – Вип. 1. – С. 5–13.
3. Відділ рукописів Львівської національної наукової бібліотеки ім. В. Стефаника НАН України. – Колекція мікрофільмів. – МР-58 (інвентар Самбірської економії 1768 р.).
4. Відділ рукописів Наукової бібліотеки Львівського національного університету імені Івана Франка (далі – ВР НБ ЛНУ). – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 508.
5. ВР НБ ЛНУ. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 525.
6. ВР НБ ЛНУ. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 531.
7. ВР НБ ЛНУ. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 537.
8. ВР НБ ЛНУ. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 566.
9. ВР НБ ЛНУ. – Ф.: Самбірська економія. – Спр. 569.
10. Петрушевич А. Сводная галичско-русская летопись съ 1700 до конца августа 1772 года. – Львов: Изъ типографии Ставропигийского Института, 1887. – Часть I. – 329 с.
11. Центральний державний історичний архів України у Львові (далі – ЦДІАУ у Львові). – Ф. 9. – Оп. 1. – Спр. 423.
12. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 13. – Оп. 1. – Спр. 562.
13. ЦДІАУ у Львові. – Ф. 146. – Оп. 13. – Спр. 9085.
14. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (далі – AGAD). – Zespól: Arhiwum Kameralne. – Sygn. 70.
15. AGAD. – Zespól: Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 20.
16. Akta grodzkie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowe.– Lwów, 1884. – Т. X: Spis oblat zawartych w aktach grodu i ziemstwa lwowskiego / Wyd. O. Pietruski, X. Liske. – 542 s.
17. Archiwum Państwowe w Przemyślu. – Zespól: Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego (далі – APP. – ABGK). – Supl. 1.
18. APP. – ABGK. – Supl. 4.
19. APP. – ABGK. – Supl. 5.
20. APP. – ABGK. – Supl. 9.
21. APP. – ABGK. – Supl. 10.
22. APP. – ABGK. – Supl. 11.
23. APP. – ABGK. – Supl. 13.
24. APP. – ABGK. – Supl. 14.
25. APP. – ABGK. – Supl. 15.
26. APP. – ABGK. – Supl. 16.
27. APP. – ABGK. – Supl. 17.
28. APP. – ABGK. – Supl. 18.
29. APP. – ABGK. – Sygn. 26.
30. APP. – ABGK. – Sygn. 84.
31. APP. – ABGK. – Sygn. 86.
32. APP. – ABGK. – Sygn. 116.
33. APP. – ABGK. – Sygn. 475.
34. Budzyński Z. Sieć parafialna prawosławnej diecezji przemyskiej na przełomi XV i XVI wieku. Próba rekonstrukcji na podstawie rejestrów podatkowych ziemi przemyskiej i sanockiej / Z. Budzyński // Polska – Ukraina: 1000 lat sąsiedztwa. – Przemyśl, 1990. – Т. 1. – S. 135–155.

REFERENCES

1. Haliv M. Popivstvo v seli Litynia na Drohobychchyni (KhVI – XVIII st.): sotsialno-ekonomichna kharakterystyka / M. Haliv // Istoriiia relihii v Ukraini: naukovyi visnyk. – L.: Lohos, 2014. – Кн. 1. – S. 130–140.

2. Haliv M. Tserkovno-rilihine zhyttia sela Litynia na Drohobychchyni u XVI – XVIII st. / M. Haliv // Skhidnoievropeiskyi istorychnyi visnyk. – 2016. – Vyp. 1. – S. 5–13.

3. Viddil rukopysiv Lvivskoi natsionalnoi naukovoï biblioteky im. V. Stefanyka NAN Ukrainy. – Kolektsiia mikrofilmiv. – MP-58 (inventar Sambirskoi ekonomii 1768 r.).

4. Viddil rukopysiv Naukovoï biblioteky Lvivskoho natsionalnoho universytetu imeni Ivana Franka (dali – VR NB LNU). – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 508.

5. VR NB LNU. – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 525.

6. VR NB LNU. – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 531.

7. VR NB LNU. – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 537.

8. VR NB LNU. – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 566.

9. VR NB LNU. – F.: Sambirska ekonomiiia. – Spr. 569.

10. Petrushevych A. Svodnaia halychsko-russkaia letopys s 1700 do kontsa avhusta 1772 hoda. – Lvov: Iz tipohrafii Stavropyhyiskoho Instytutu, 1887. – Chast I. – 329 s.

11. Tsentralnyi derzhavnyi istorychnyi arkhiv Ukrainy u Lvovi (dali – TsDIAU u Lvovi). – F. 9. – Op. 1. – Spr. 423.

12. TsDIAU u Lvovi. – F. 13. – Op. 1. – Spr. 562.

13. TsDIAU u Lvovi. – F. 146. – Op. 13. – Spr. 9085.

14. Archiwum Główne Akt Dawnych w Warszawie (дали – AGAD). – Zespol: Arhiwum Kameralne. – Sygn. 70.

15. AGAD. – Zespol: Arhiwum Skarbu Koronnego. – Sygn. 20.

16. Akta grodskie i ziemskie z czasów Rzeczypospolitej polskiej z archiwum tak zwanego bernardyńskiego we Lwowe.– Lwów, 1884. – T. X: Spis oblat zawartych w aktach grodu i ziemstwa lwowskiego / Wyd. O. Pietruski, X. Liske. – 542 s.

17. Archiwum Państwowe w Przemyślu. – Zespol: Archiwum Biskupstwa Greckokatolickiego (дали – APP. – ABGK). – Supl. 1.

18. APP. – ABGK. – Supl. 4.

19. APP. – ABGK. – Supl. 5.

20. APP. – ABGK. – Supl. 9.

21. APP. – ABGK. – Supl. 10.

22. APP. – ABGK. – Supl. 11.

23. APP. – ABGK. – Supl. 13.

24. APP. – ABGK. – Supl. 14.

25. APP. – ABGK. – Supl. 15.

26. APP. – ABGK. – Supl. 16.

27. APP. – ABGK. – Supl. 17.

28. APP. – ABGK. – Supl. 18.

29. APP. – ABGK. – Sygn. 26.

30. APP. – ABGK. – Sygn. 84.

31. APP. – ABGK. – Sygn. 86.

32. APP. – ABGK. – Sygn. 116.

33. APP. – ABGK. – Sygn. 475.

34. Budzyński Z. Sieć parafialna prawosławnej diecezji przemyskiej na przełomi XV i XVI wieku. Próba rekonstrukcji na podstawie rejestrów podatkowych ziemi przemyskiej i sanockiej / Z. Budzyński // Polska – Ukraina: 1000 lat sąsiedztwa. – Przemyśl, 1990. – T. 1. – S. 135–155.

Стаття надійшла до редакції 25.03.2017 р.